

власні помилки, бо це є конечна передумова партійного розуміння самокритики, треба вміти й *хотіти* відрізнати помилки пролетарських теоретиків від класово-ворожих вилазок, треба на ділі, по-партійному, застосовувати вказівки листа т. Сталіна до літератури.

Я гадаю, що наші кадри, які зросли в боротьбі за пролетарську літературу, за лінію партії, повинні й надалі проводити непримиренну боротьбу за лінію партії і ліквідуючи помилки, які траплялися в процесі цієї боротьби. Я гадаю, що питання марксо-ленінської критики взагалі і зокрема критичних кадрів—це питання дуже багато важить у перебудові нашої роботи і що це питання кадрів зв'язане з питанням самокритики, пов'язане з переведенням боротьби за лінію партії на ділі, а не методом приват-доцентського опошлення цієї боротьби.

Наша критична робота просякнута більшовицькою нетерпимістю до всіх відступів від лінії партії, до найменших помилок. Ось чому я ще раз категорично засуджую власні помилки. Справа в тому, щоб дійсно вміти включити нашу літературу в практику партійної роботи, в революційну практику пролетаріату, в яку ми при всіх своїх помилках включились і мусимо включатись ще більше. Я закінчую свою промову гаслом т. Фадеева на пленумі РАПП—вище прапори пролетарської літератури, вище прапори боротьби за лінію партії! (*оплески*).

## Ю Р І Й      К Р У Г Л И Й

### НА ВИЩІЙ ЩАБЕЛЬ

НОТАТКИ ПРО ТВОРЧІСТЬ ВУСПІВЦІВ-ДНІПРОПЕТРОВЦІВ

ЗА ДОБИ соціалістичної реконструкції, у зв'язку з загальним загостренням класової боротьби та з можливим наступом робітничої класи на всіх фронтах, зокрема на фронті ідеології, література в Дніпропетровському стала теж за один із пляцдармів, де в наслідок непримиренної боротьби перемогла робітнича класа, де посів керівне й провідне місце літературний загін пролетаріату—ВУСПП.

Знайомлячись із літературним активом Дніпропетровського ВУСПП'у, легко помітити, що він складається з основних трьох груп, одночасно основних трьох генерацій:

Представників літературно старшої генерації, що прийшли до пролетарської літ. організації з чималим попереднім літера-



турним досвідом і набутком — це *М. Мінко* та *С. Мусіак*; динаміка цих двох письменників характеризується відходом під впливом виховної роботи ВУСПП'у від попередніх непролетарських ідеологічно-творчих позицій і — зламом на сьогодні в напрямі оволодіння діалектично-матеріалістичною методою, у напрямі відбиття в своїй творчості тем і прагнень нашої доби.

Основного ядра пролетписьменників, що, прийшовши до літератури не так давно, одразу посіли своє класово-чітко визначене місце, як представники інтересів і змагань роб. класи — це група: *І. Степанюк*, *В. Чигирин*, *М. Альбертон*, *Й. Пустинський*, *П. Переяславець-Степовий*, *В. Роздольський* та ін.

Третя група складається з робітників-ударників, покликаних рік тому до літератури; серед них троє — *Ф. Морозов*, *І. Черкаський*, *П. Харламов* — посіли помітне місце в ВУСПП'і, відбиваючи в своїх покищо нечисленних творах робітничий свій виробничий і громадський досвід. Саме про декого з цих останніх двох груп ми й хочемо коротко розповісти, щоб підкреслити провідну роль пролетарської фаланги в літературному житті Дніпропетровського.

Робітник-фрезівник, виходець із Зах. України, поет і новеліст *Іван Степанюк* розпочав свою літературну творчість західноукраїнськими мотивами, як у поезії, так і в прозі, видавши першу збірку поезії п. н. „Струмують дні“. У цій збірці вміщено щось із десятків віршів, і всі з них, крім першого, декларативного, присвячено Західній Україні. У першому ж вірші автор робить спробу усвідомити свою роль револ. поета й будівника нашої доби; автор переключився на нову, реконструктивну, тематику і заявляє:

„Мої думки ясні, чіткі і прості.  
Я не поет —  
Я — робітник.  
А ці мої колишні вірші —  
Це лише клаптики свідомої душі,  
Що в самоті тяжких своїх змагань  
Бажала помсти лиш,  
Бажала лиш повстань“.

Автор одмовляється — цілком даремно, бо хист має чималий, позначений щирим ліризмом і класово-скерований — від дальшої поетичної творчості, віддаючись безпосередньому соц. будівництву, і палить поетичні кораблі:

І от тепер,  
Піднявшись на весь зріст,  
Переступивши грані,  
Скажу: я не поет —  
Я — робітник,  
І вірш оцей хай буде вірш останній“.

Треба писати й далі Степанюкові, і це він добре й сам зрозумів, бо в новому виданні останній рядок фігуруватиме трохи в іншій редакції:

„І вірш оцей не буде вірш останній“.



Прозова творчість І. Степанюка потребує детальнішого обговорення. Тут, так само, як і в поезії, найбільше віддав уваги своїй знедоленій, придушеній фашистським режимом батьківщині. Розпочинає він цю творчість епічно-розповідним, під Мих. Коцюбинського й В. Стефаника написаним, побутовим оповіданням „Коні“. Тема не соціальна, а побутова, життя, сімейні відносини, смерть діда, що пожертвував собою, рятуючи свої коні, опору господарства — настановлення автора помилкове — „загальноселянське“, позакласове, а значить не класове. Твір лежить поза межами пролетарської літератури. Помітно попри побутово-реалістичну манеру кміття сконденсувати, економно відібрати і напруженою кінцівкою (похорон діда) завершити твір.

Ставши на рейки світогляду робітничої класи, подає в дальшому творі „Стрижівський суд“ наростання бунту, протесту, революційно-анархічної акції селянської голоти. Тема — „на Стрижівській фабриці заробітчани кинули в вир управителя й касира за те, що вони замахляли їм гроші“. Це не помста персональна, цей акт усвідомлюється й читачем і заробітчанами, як боротьба проти польсько-фашистського гніту, отже, як перші півні соціальної пожежі. Коли кидав зарібний Михайло злочинців у вир,

„Йому здавалося, що в руках над кручею вся Польща з її урядом, дідичами, панами, підпанками, жандармами“.

Цей крок — не бунт сп'янілого (було після прощальної товариської випивки) і на мить завзятого, а потім улесливого хлопа, а рішенець, вигартований у морі неправди й образ. Ведучи товаришів до контори, Михайло висловив свої думки:

„Його слова розмірковано-спокійно, неначе ковани підковою, твердо клялись одне до одного, не можна було сказати, що він пив, — ми знаємо що ми робимо“.

Яка далека відстань в ідейному спрямуванні твору від гуманістичних співчуттів народоласної дрібнобуржуазної літератури: після помсти, після розправи — не сумніви, не каяття, а те, що й повинно бути при класовому усвідомленні свого вчинку, — настрій Михайлів радикально міняється. Раніше, перед розправою, цілком Стефаниківська картина:

„сиділи заробітники за чарками, довго оповідали свій сум та кривду, довго гайвалися, довго скаржилися один одному — бо чарка розворушила і зм'ягшила в головах їх запеклі натурі. А коли стомилися розмовою почали співати, їхні пісні були сумні, як сама Волинь...“

Тепер, виконавши обов'язок, виступивши проти цих двох — хай дрібних, — визискувачів, отже, проти всього режиму, ідучи до свого села вночі,

„Михайло переможно, закинувши голову догори, метровими кроками скрипів по першій поросі. Йому було легко, сумління було ясне, чисте. Волинь здавалась йому не такою вбогою, люди не такими дрібними й покірливими, а злидні не такими важкими“.

„Стрижівський суд“ довго стоятиме перед очима визискувачів, як певне класове „cemento mori“, та й наймитство не спи-



ниться на першій спробі, бо не такі думки в Михайла про скирти свого пана, що їх він бачить, ідучи додому:

„Треба пустити з димом ті скирти... і пустять! Це так легко: пачка сірників, гніт і клоччя, намочене в гасі“.

Художнє втілення задуму добре: вчинки добре вмотивовані,— попереднім описом важких умов роботи на жорстокому холоді, згадками про голодні сім'ї, що їх заробітчани покидали в різних кутках Зах. України, загрозою голоду й безробіття, глумом і зневагою від касира й жандарів; уміло автор застосовує і засоби психологічного, теж соціально скерованого, паралелізму. Зрозумілі надії на революцію, мрії втекти до СРСР, зрозумілий той хижий вогонь, що запалюється в передовому з наймитів Михайлові, коли він бачить, хто сидить глибокої ночі в конторі:

„І хижка ненависть і якась несподіванка блиснула в посоловілих очах Михайлових, він зібрав всю міць, здавалось, твердо й цупко вчепився ногами до землі, наче пробуючи нерухомість ґрунту, випростався і був зовсім твердий“.

Соціально насиченість, вірне класове спрямування, струнке реалістичне втілення, — такі риси характерні для цього, можна сказати, найкращого Степанюкового оповідання. Треба тільки шукати й подати далі поглиблення, чіткіше класове усвідомлення і оформлення того трохи стихійного вибухового матеріалу, що знайшов автор у представників своєї класи — наймитства, — це й робить Степанюк у дальших творах.

Почавши з соціально-неокресленого трактування тем життя волинського селянства („Коні“), подавши в „Стрижівському суді“ яскраву картину наростання класових суперечностей, змалювавши побіжно в „Хлопській долі“ інертну ніби масу середняцького селянства, що її крилом зачіпає класова боротьба й примушує самовизначитись, — виступає І. Степанюк з оповіданням „Після громовиці“. Класового ворога голоти й батрацтва різко ще й там указано („Стрижівський суд“), та все ж не було там ясно збунтованому наймитству: кудю ж іти? Ну, — спалити ще й пана, а далі що? Ідеологічно Михайло ще не виріс понад Хому Гудзя з „Fata morgana“, може спалити, може втекти до більшовиків, до Канади, — словом, шляхи боротьби ще не знайдено.

Та діалектика революційної боротьби справляє такого стихійного бунтаря на вірний шлях, і от спробу подати визрілого, загартованого революціонера, що вийшов із наймитства, й маємо в новелі „Після громовиці“. Іван Мазур пройшов важку наймитську школу на цукроварні, на тартаку під жандарським канчуком. Цілком послідовно,

„виріши в злиднях і нужді, Іван вигодував у собі, як і кожен селян-злидар заробітник, зневажність до пана. Повний бунтарського запалу, він кинувся безоглядно в боротьбу, у вир політичної роботи, що котилася хвилею страйків і підпалів“.



Ні благання старої, змученої, спрацьованої матері, ні попередження її про прецеденти —

„Скільки вже вас загинуло отаких молодих за політику. Он Трохимів Степан... забрали, побили, а випустили, покашляв щось із півроку й помер, Дмитро Ковалів який же здоровий“...

Не спиняє його. Наслідок — півроку важкої революційної школи в Холмській в'язниці, звідки він оце тікає, прямуючи до східного кордону. По дорозі, — ховаючись од людей, змучений, зацькований, ідучи „обережно, насторожено, як хортами затравлений лис, вкладаючи останнє зусилля в кожний крок“, — забігає додому до матері. Вагався довго, хоч і шкода матері, чи слід зайти, бо ж скрізь по всіх гмінах наказано його шукати, та справу вирішило те, що дома варто було забрати заховану давніше зброю. Під ранок, мати, стережучи його сон, вийшовши з хати, натикається на жандарів, що йдуть по нього. Криком попереджує його. Перестрілка. Напружена сценка боротьби, допомогою матері, — лишаються на подвір'ї доходячи мати та жандарі — один забитий, другий поранений. Тікає Мазур, прощаючись з матір'ю — не риторика, а гострий біль:

„Бувай, мученице, бувай, моя рідна мамуню, а я йду добувати долі за таких, як ти, бо таких цілий світ, нещасних, беззахисних, безпорадних, вимучених працею. Прощай, мамо, назавсїгда“.

Збігалися селяни й

„перепитували радісно пошепки: „Втік“? — „Утік“? — „Втік“!.. І поставивши долоні до чола, радісно дивились до лісу, із острахом оглядалися до тартака, звідки їхало десять вершників жандарів. — Еге, піймавш дідька за хвіст! — хтось із сміхом сказав, — і цілий гурт засміявся вголос“.

Якщо й становить ідейним своїм спрямуванням опов. „Після громовиці“ гідне й вірне продовження визволенського західньоукраїнського циклу, — хай це лише один типовий трагічний епізод, а не синтетична картина революційного руху, — та з боку художнього втілення треба сказати, що тут не все гаразд. Почнімо з самої назви. Її взято невдало, недоречно: із того, що трагічна сцена боротьби, смерті матері й утечі Іванової стала на ранок *після громовиці*, зовсім не значить, що центр ваги на ній: випадкові й неістотні супутні моменти втілено в заголовок. Символічно, далі, теж не витлумачиш назви, бо кожне добре знає, що всі ці виступи революційного західньоукраїнського селянства є факти *перед громовицею*. Ми свідомо почали з назви твору, бо ця громовиця й передгрозя не раз збивають автора з пролетарської творчої путі, — тут ми підходимо до проблеми, як показувати, в якій мірі, з якого погляду, з яким настановленням — показувати природу. Словом, чи може природа бути пролетарською. Справа проста: спроба в нагоді трохи „попейзажувати“ (романтичні можливості!) призводить І. Степанюка до того, що соціально-насичене і революційно спрямоване розгортання теми псується описами передгроззя й громовиці, і ці описи, повторюючись і поширюючись, набирають урешті само-



цінної художньо не скерованої, психологічно не виправданої ваги. Зразків таких статичних, баястних описів можна навести чимало. Мало того. Іде Іван Мазур, ховаючись як звір од пильних жандарських очей, а автор, замість перейняти його думками, подає красвиди, інколи доходячи просто до ідеалістично-буржуазної естетизації:

„Вже третій день, як спека пекла Івана Мазура. Ранком випливало сонце із сходу й уперто йшло своїм денним шляхом по безхмарному, але припиленому небі; переможно, невблаганно воно стеле своє проміння, як шліфований блискучий метал на досяглі перса серпневих просторів“.

Про такі хиби не можна не говорити, бо це не перше, а останнє з друкованих оповідань І. Степанюка, а надто вже тому, що такий ідеалістичний підхід до службових художніх елементів стає за регрес супроти попередніх його творів. З цього боку цікаву проблему ставить І. Віноградов у „Литературной газете“. Під деякими картинами природи любісінько підписався б і Нечуй-Левицький, — так хіба це в нього треба вчитися творчої методи робітників-письменників?

За другу важливу хибу є помилка супроти основного закону мистецької творчості, — не доводити й не розказувати про дійових осіб, а показувати їх у живих образах. Тимчасом автор *розказує* про Мазурове переродження, чи краще процес клясового усвідомлення так:

„Він тепер вже скинув дрантя примітивних розумінь волі й народу; відвіяв рештки просвітанського націоналізму“ і т. д.

Це не від літератури, звичайно, а від газетної передовиці, — чистісінька проза. Так само сталося і з авторовими тлумаченнями — наскрізь прозовими — соціальних процесів західноукраїнського села з поборенням буржуазно-просвітанського „духу нації“ тощо. Коли в великій полотні власні авторові міркування, тлумачення й навіть полеміка — припустимі, як матеріал поза-образовий, то в короткій новелі вони обважнюють і знижують гостроту напруженого сприймання. Автор, мусимо зауважити, має всі дані уникнути „пейзажизації“ та публіцистики, чому за доказ може правити напруженість, драматичне закінчення цієї самої новелі.

Останніми своїми ще не друкованими творами І. Степанюк ніби закінчує цикл визволенської зах. української тематики і розпочинає нову лінію своєї творчості, перейшовши на реконструктивні мотиви. Першого роду твір — повість „Яринка“, яким автор дає сучасне зах. українське село з усіма страхіттями фашистських карних загонів. І в останньому оповіданні „Reineker“, нарешті, І. Степанюк робить рішучу спробу переклукитися на виробничі теми, — ту спробу, що її давно зробив у поезії. Цей перехід, що стався під впливом ВУСПП'у, знаменний і потрібний: в оповіданні взявся автор виявити заповідане т. Сталіном



комуністичне ставлення до праці; творчі зусилля в цьому напрямі треба тільки вітати.

Тематично в одному напрямку працюють письменники В. Чигирин, Й. Пустинський — робкор, нарисист, прийшов до ВУСПП'у з „Комсомолі“. Цей напрям характеризується виключно увагою до проблем виробництва. Кожний із них має робітничий стаж, кожен із них відчуває себе членом роб. колективу, тому кожен відбиває, тому й організовує думки, устремління й почуття роб. класу, віддаючи свій хист на службу соціалістичному будівництву.

Що цікавить наших письменників насамперед? Найчастіше ми зустрічаємося з комсомолом на виробництві: ось два ставлення до праці — батька-рвача й сина комсомольця-ударника („Під ковперами“ В. Чигирина) або комсомольської бригади, як контраст ставленню до праці шкурників („Важко“ М. Пустинського); ось комсомолец-чорнороб із захватом допався до кваліфікованої роботи на стругальному верстаті, аж забув свою партійну дисципліну („Кваліфікація“ Й. Пустинського), — тут характерний збіг із подібною темою — радість кваліфікації — в останнім оповіданні І Степанюка; третій малюнок — конфлікт у комсомольця між почуттям, з одного боку, жалості до переобтяженого сім'єю старого робітника, що пішов на крадіжку в цеху, а з другого — з вимогами своєї класової етики, — викидають хлопця за укривання з комсомолу („СКФ“ Й. Пустинського); нарешті, намул на чесних лавах — зрада й утеча з Донбасу відрядженого туди від організації комсомольця (оповідання В. Чигирина „Людина, що втекла з Донбасу“). Звичайно, кожен із авторів шукає свої манери втілення художнього матеріалу (про своєрідність авторських метод ми говоритимем нижче), а вже те знаменне, що інтерес, шукання тем ідуть одним річищем.

Заповідане від партії завдання — „країна повинна знати своїх героїв“ — знаходить жвавий відгук у цих письменників: гарний робкорівський монтаж маємо в Чигирина про тих „непомітних чекістів виробничого фронту“, що „сами того не помічаючи, є справжні герої індустріальних буднів“. Така, власне, тема всієї збірки „Під ковперами“, а згаданий монтаж у „Документах про одну людину“ з тої самої збірки; на цю саму тему маємо великий ще не друкований нарис, вірніше, літ. виробничу розвідку Й. Пустинського „Секрет мастера“, де він розповідає робітникам транспорту, за що ЦВК СРСР ухвалив „нагородити орденю „червоного трудового прапору“ т-ша Щеглова Михайла Миколайовича — ударника, дорожнього майстра станції Ясиноватої Катерининської залізниці.

Чимало автори знаходять окремих, вартих фіксації, драматичних ситуацій: як через необережність брат шахтар забиває брата металіста, — тут В. Чигирин („Оповідання від першої особи“) для мобілізації уваги на якості роботи узагальнює випадковий збіг, що йому потрібен для гострої сюжетної ситуації. Не замкнулися автори в цехові рамки: цікавлять їх і інші про-



блеми, як надпитання—„Айзик“ В. Чигирина з єврейського життя, „Акваріум“ Й. Пустинського — міщанство, освітлене, правда, хибно: з „чеховських“ позицій.

Як ставляться письменники до свого літ. матеріалу, чи знайшов кожен творчу методу, чи виробив свій індивідуальний стиль? Про закінчене літ. обличчя Й. Пустинського говорити не можна: бадьора, молодеча, іноді одчайдушна класова зарядка, бризки гарних образів, підказаних світосприйманням з погляду робітника (індустріялізація образотворчих засобів), цінні перші спроби на шляху, так би мовити, „пролетаризації природи“ („Кваліфікація“) сконденсованість літ. матеріалу, актуальність і гострота теми (крім „Акваріум“). Показ виробництва без фетишизації, — це все з одного боку. А з другого — недоробленість, невмотивованість, схематизм („SKF“); як казав А. Фадєєв, „ціла серія безжурних комсомолок і комсомольців з кімівськими значками або без них, та все це справжні близнюки, що копіюють одне одного“, — це цілком стосується до більшості героїв Й. Пустинського. Автор молодий, бадьорий, розгонистий, його цікавить творчість, рух, динаміка; в деяких творах („Ванно“) дійові особи нам уявляються навіть не схемами, не тінями, а просто метеорами, що рвучко, метушливо, як кавалерія в кіні, миготять перед очима. Висновки щодо автора: більше праці без навмисного неглибокого експериментаторства, знайти й показати не лише рух і процес, а й людину, як суб'єкт праці.

В. Чигирин зазначених хиб не має. Рельєфний і вмотивований типаж, повільність і послідовність розгортання, серйозні літературно-технологічні шукання, в яких іноді перебирає через міру, самокритичне ставлення до процесу своєї творчості — характерні для нього. До лав літератури прийшов він із великим робкорівським стажем. Вірно, що „Під ковперами“ є покищо „виробничі примітиви“, як автор назвав свою книгу, але це примітиви свіжі й надійні. Автор шукає нових композиційних форм, використовуючи в одному з оповідань такі елементи: допис у стінгазеті, догана, об'ява про нагороду, оповідання про очевидця, заява про прийом до партії, — це в „Документах про одну людину“, де виводиться машиніст — п'яниця й прогульник, що перетворюється на героя праці. За цими літтехнологічними шуканнями забув автор показати, як же це справді так раптово „чудо“ сталося в самому цьому машиністові; боротьби в ньому й сліду не показано, а звідси — схема. Автор часто використовує вставні новелі (опов. „Під ковперами“), іноді переплітаючи її з основною, дає трохи претенсійні заголовки, свідомо виступає проти канонів літ. майстерства, застосовує іронічно методи оголення прийому, висміює утерті старі образи, перериває виклад розмовою, а іноді й розпатакуванням із чистяком, інколи просто неприпустимо з ним кокетуючи. Ілюстрацій цим авторовим шуканням давно знайденого можна навести скільки завгодно із збірки „Під ковперами“. В основному це свідчить про серйозне ставлення до свого фаху, свідчить про роботу над собою як творцем.



На теперішньому своєму етапі В. Чигирин позбавляється „панібратських“ надуживань із читачем і помітно росте, охоплюючи ширші картини реконструктивної доби. Уривок „Пропозиція“ з повісти „Айстри“ дає деякі дані щодо теперішнього Чигиринового літ. обличчя. З уривку не можна уявити, наскільки широко охоплює автор виробництво: дано картинку виробничої наради вагонного цеху, де комсомольська раціоналізаторська група проводить пропозицію очистити цех від брухту та сміття і засадити звільнений простір квітами, — словом, на тему: метал і квіти. Нібито надто дрібний погляд. Розташування сил: іронічна позиція адміністрації, підтримка парт. і проф. організацій, ентузіазм комсомольців, розшарування серед робітників. Стильове обличчя — виробничий побутовізм: перенесення засад статичного побутового реалізму до виробничих тем. Рівне без напружень розгортання, трохи надто спокійна манера викладу, безбарвність образотворчих засобів; за приклади можуть стати хоча б портрети: голови виробничої наради — „добродушні, веселі, сірі очі“, секретаря партосередку — „низька присадкувата людина з лицем, нещадно покопирсаним віспою“, помдиректора — „червоний, надутий, здавалося, що це від того, що він надутий, лице в нього густо всіяне буяковими прищами“ та ін. Але є й свіжі образи, що запам'ятовуються: — коли хтось у нетерплячці діждати початку зборів вилається, голова виробничої наради „насуплював сиві брови, що скидалися на товсті афішні апострофи“. Найважче для письменника, як і для багатьох інших, буде перебороти статику виробничого „натюрморту“, уживавити тло, щоб воно стало не німим антуражем, а соціально усвідомленим чинником процесу. Небезпека є тут і друга — лефівська фетишизація машинізму, і її теж треба мати на оці, щоб не став робітник — творець „додатком до виробничого процесу“, як це Фріче знаходить в Ампа. Із цим завданням, напр., абсолютно не впорався І. Степанюк в останньому оповіданні „Reineker“. Деякі спроби в цьому напрямі є в Чигирині в „Контрастах“, де робітник сприймає сільську природу зовсім по-новому.

Брак місця не дозволяє детальніше проаналізувати драматичну творчість П. *Переясловця-Степового*, — іншим разом доведеться це зробити.

Важко сказати все в небагатьох словах ще й тому, що рясніють його драми на кожному кроці помилками супроти елементарних законів художньої і зокрема драматургічної творчості. А видрукував уже автор чимало як і на кваліфікованого драматурга: чотири драми, а п'яту має в рукописі. Твори його: „Кодло“ — агітінсценування до перевиборів сільрад. „Замах“ — соцпобутова п'єса, „Цною клови“ (Розплата) — драма з часів австро-німецької окупації, „Провина“ — переродження партійця, „Чорна кров“ у рукописі — прорив на великому металургійному заводі. Про автора П. *Переясловця-Степового* зараз висловимось лише в загальних рисах.



Веручись до справи з найкращими бажаннями відтворити якнайактуальніші моменти радянської дійсності, — класова боротьба на селі, австро-німецький терор, бюрократизація відповідального робітника, вичистка його з партії й каяття, прорив на заводі, — автор із поставленими завданнями не впорався абсолютно. І намір гарний і витримано, і концепція ніби вірна, а в драматичному стані опиняється актори, що наважаться поставити Переясловцеві драми. Нема дії, нема напруження, а є розм'явлення, розмови... Розкривати акторові нема чого, бо це не живі типи, а штампи, ходячі налічки. Млявість, наївність, психологічна невмотивованість, повторювання, риторизм, побутищина, зайвсть, схематизм, — багато й багато ще треба покласти зусиль авторові, щоб своїм гарним намірам дати художнє втілення.

Література є міцна ідеологічна зброя в руках тої класи, що нею володіє, — зброя для боротьби з іншими класами, для зміцнення свого становища. Для письменника тому основним питанням є питання про класово-витриманий марксистський світогляд, щоб не дати хибного трактування будь-якого факту дійсності. Бо „неправдива ідея кладеться в основу художнього твору, вона вносить у нього такі внутрішні суперечності, від яких неминуче хибує його естетична якість“, — погодимося з цим твердженням Плеханова, розуміючи всю хибність виявлених тут ознак позаісторичності та логістики. Згадалося це твердження Плеханова у зв'язку з одним оповіданням В. Роздольського „Брати“. Упертий, похмурий найкращий ударник, щоб ліквідувати прорив, кидається, відштовхнувши охорону праці, на вірну смерть у піч і ремонтує її при температурі 110 ступенів (!); на громадськй панахіді голова завкому над тілом його промовляє про те,

„що воля робітничої класи могутня в боротьбі за соціалізм, що ця боротьба також вимагає жертв, і що Степан — герой робітничої класи“.

Автор гостро ставить тему, та чи вірно трактує він питання про ударництво, про класовий ентузіазм робітництва? Це, безперечно, нездорове трактування „справи честі, слави, відваги й героїства“, похмуро підсилене подвійною жертвою (одночасно куркулі вбивають на селі брата цього робітника), а наша соціалістична промисловість відчувається з цього твору, як якийсь Молох, що потребує фанатичних офір. Висновок автора теж якийсь рокований:

„Мы жертвенное поколение,  
Наш подвиг труден и высок“.

Невірно трактований, самовбивчий героїзм переростає в сліпий виробничий соціально-шкідливий фанатизм. Такі об'єктивні висновки з оповідання В. Роздольського „Брати“.

Мусимо згадати за всією дніпропетровської філії ВУСПП, в якій працюють М. Альбертон і Камінер. Перший із цих письменників випустив уже дві книги: „Біробіджан“, „Шахти“,



обидві перекладено вже на укр. мову. Обидва твори відгукуються на актуальні питання й проблеми в справі здійснення лєнінської національної політики: у першій із цих книжок подає автор своєї подорожні вріження підчас переїзду разом із переселенцями — єврейською біднотою — на Далекий Схід у Біробіджан, труднощі переїзду, оселення, організацію комуни, перехід до праці на землі досі містечкових бідняків; у другій книзі — тема не менш цікава: процес перетворення декласованого єврейського молодняка в пролетаря-шахтаря.

Широка хвиля призову ударника до літератури не пройшла повз днєську філію ВУСПП'у: низка літгуртків на підприємствах, що за основну мету мають — лру на виконання промфінплану, уперта робота за літкваліфікацію, бор тьба за оволодіння діалектично-матеріалістичною методою. Історичну роботу зробітничення лри, щ б вона справді стала „гідною творчості великої класи“ — розгорнено. Рік роботи минув. На черзі стоїть синтезувати річну роботу призовників-ударників до лри. критично оглянути літпродукцію гуртків на виробництві. Та й зараз уже, побіжно перегорнувши літсторінки заводських газет, можна відзначити деяких ударників-письменників, що твердо стали вже на літературний ґрунт і дають добру, своєрідну продукцію. це Ф. Морозов, робітник нижньодніпровського вагоноремонтного заводу з 30-тирічним виробничим стажем, П. Харламов, робітник-висуванець заводу ім. Петровського, І. Черкаський, горновий доменного цеху зав. ім. Петровського. Кожний із них має вже певний літературний доробок, і до речі буде підбити підсумки річної їхньої роботи.

Чим цікавиться робітник ударник, які теми найхарактерніші для нього? Основна й найпоказовіша риса їхньої творчості полягає в тому, що вся їхня продукція так чи інакше, просто чи посередньо, вийшла з заводу, живе ним, зв'язана з робітництвом, скерована просто й чітко на виконання великих завдань нашого соціалістичного будівництва. То й зрозуміло, бо це ж ті самі й є, ще про них так ясно каже П. Харламов:

„От гулких станов и печей  
Под ВУСППовское знамя  
Идем ковать литературу дней  
Рабочими руками“.

Ви дійсно відчуваєте, що це говорить ентузіаст-ударник, певний перемоги своєї класи, що це говорить робітник од варстату, що вздовж і впоперек знає свій цех, — це він засипає вперше в історії людства прірву між розумовою та фізичною працею. Хочеться скористуватися словами Ф. Морозова, що в нього вивалились, коли він спостерігав зразкову чистоту й охайність у військових таборах:

„Це в нас. Робітників. Селян. Більшовиків. „Некультурних людей!“

Вийшовши на літсторінки заводських газет спочатку з „малими“ формами, кожен із трьох цих ударників перейшов, не кидаючи „малих“ форм, до оповідань, зараз працюють над



великими полотнами. Пригляньмося ближче до їхньої тематики. Найбільше стрічаємо виробничих нарисів, що інколи підносяться на вищий ступінь типізації та сюжетного оформлення, перетворюючись у виробничі оповідання. Художнє скеровання цих літерат. творів відповідає тим ясним і чітким завданням, які поставив собі один із літгуртків:

„З самих перших днів організації група цілком переключилася на боротьбу з літнім проривом на своїх заводах-велетнях на боротьбу за виконання плянів чавуну й сталі. У своїх епіграмах, фейлетонах у заводській газеті члени групи плямували ледарів, прогульників, рвачів, показуючи поруч із ним у своїх нарисах і віршах кращих робітників-ударників, кращі зразки соціалістичної праці“.

Одна з найголовніших тем, зв'язаних із виконанням наших завдань, — це дати малюнок справлі ударницької праці. Це робить кожен із трьох письменників. Ось горновий І. Черкаський (опов. „Анна“) подає постать колгоспниці, що, приїхавши ліквідувати прорив у доменному цеху, бере найважчу роботу, засоромлює і підтягає каталів, викликає ентузіазм у комсомольців, своїм прикладом заражаючи й інших жінок, що досі робили прокволом. І це без патосу, без деклямації, а просто: „прислали мене на прорив до вас, а не відпочивати“. Виводячи шкідників, далі, Ф. Морозов в опов. „Шкідники“ показує двох кадровиків-бригадирів. Це зовсім не передові бригадири з боку їхньої класової свідомості й політписьменности, навіть відсталі. Тимчасом навіть у них ми вже бачимо нове, органічно-соціалістичне ставлення до своєї роботи на своєму заводі, бачимо повне розуміння відповідальности кожного за свою роботу. Чого вартий показаний тут Морозовим старий тесляр, що ні світ ні зоря прибіг до заводу, не спавши, бо,

„От учора клеїв я дошку верхню... Прокинувся вночі... згадалася денна робота... І ахнувся: клей же, злається, був рідкуватий... дошку пожолобить. Цілу ніч думав я, голубчику, про це. Скільки разів виходив на двір... На завод на крилах би полетів. Глянув би... Але знаю, що вночі до цеху не пустять. І тільки чхав, курив, роздумував. Тепер ось сиджу на гудок очікую. І ніяк його не діждуся“.

П. Харламов цій темі теж присвячує деякі з своїх нарисів. Інколи в цих нарисах помітна та сама хиба, що ми її констатували вище: за процесом не видко творця, за організацією не видко організатора. Такої хиби, наприк., припускається Ф. Морозов у дуже інтересному нарисі про свій нижньодніпровський В. Р. З., що випускає з ремонту щодня 75 самих вантажних вагонів — „Поточна система“. Мета нарису — показати, як „дійшов блискучих досягнень Нижньодніпровський вагонний завод“. Що тут маємо? Як стояла справа до революції, як удосконалювалася далі, куди в'їжджає вагон, скільки циклів (іде робота за японською методою) обходить і т. д. і т. д. Які можливості ховає в собі поточна система, які труднощі. Тут усе в: і процес, і перспективи, і чіткість допоміжних організаційних заходів, — лише ні згадки про основну силу заводу — півдесятка тисяч робітників.



Інколи показ ударницької роботи не досягає повністю свої мети — поділитися своїм найкращим досвідом із відсталішими ланками. Так, напр., П. Харламов у нарисі „Поверх бар'єров“ виводить ударницьку мартенівську піч.

„Вперед ідем, за промфінплян зовсім забули... Куди йому боротись. Б'ються хлопці, як леви... Такий народ наш“.

Показано передову мартенівську піч, ту саме — „все, що нове, все виходить відтіля“. Досягнення показано, а як саме цих успіхів дійшли, якими засобами й шляхами стара піч на перше місце вийшла (мета ж передати досвід відсталим) — цього немає. І це хіба. Глибші завдання вперто штовхають автора до синтетичнішої худ. форми.

Мусимо ствердити, що такі хибі не постійна ознака цих нарисів, бо в „Шкідниках“, напр. Ф. Морозов, навпаки, сконцентрував, як бачим, свою увагу на робітників. Не будьмо ригористами і не вириваймо для висновків окремих нарисів із усієї творчості.

Чи немає в авторів небезпеки — вузького виробничого емпіризму, замкненої заводської цехівщини? Чи зберігають вони класову перспективу, чи усвідомлюють автори та їх герої своє місце в загальному переможному наступі роб. класу? Чи втілюють своїми творами ідею соціаліст. відповідальності за свою працю, ідею ліквідації знеособки? З цього боку найкращу відповідь дає виробниче оповідання Ф. Морозова „Ганьба“. Добре почато:

„Задушною пилюгою, димом чорним — мазутовим плазує, гадючаться й клубиться ганьба по цехах“.

Делегат від нафтоміста привіз трубному заводі ім. Леніна ганебний ряд трубок рахунок: продукція заводу зриває виконання нафтової п'ятирічки. Лопаються труби, вибухає нафтоджерело, руїна, пожежа. В доповіді делегата маємо історію нафтопромисловості, стан робітників колись, нове соціалістичне місто, технологію й небезпеку роботи, жахливу картину руїни, — і раптом він запитує:

— „А хто винувник цієї катастрофи?“

По цеху пронісся шумок

— Винувник — ваш завод“.

Обурення, галас, вибух — кари шкідникам. І остання сцена: Якийсь робітник (Не все одно — хто? Робітник просто)!

— „Ганьба, товариші, ганьба. Наш завод має ім'я т. Леніна, а ми що робимо? Ганьба... На фронтах бився п'ять років. Кров'ю сховає. Куля ось де сидить у мене. Жорстоко покарати гадів треба...“

— Кого?

— Виковиряємо кого...

Комсомольці плігають тиграми:

— Комітети обрати... Шкідників виявити негайно.

Робітникам від цього не легко. Десять глибоко під самим серцем сидить скалка, вкрилася м'ясом, змішалася з кров'ю: витягни її, спробуй.

Голова зборів нахилиється всім корпусом:

— Хто висловиться, товариші?



— Я-я-я...

В галасі сотень зникли окремі голоси. І цей ліс рук — мозолястих і грубих — переконливо запевнює, що ганьба буде змита працею, надхненною працею“.

Отже, оповідання (хай трохи з перебором публіцистики, з відступами в доповіді делегата історичними, економічними, технологічними) роботу кожного робітника подає в світлі соц. реконструкції всієї рад. промисловости, як єдиного взаємозалежного процесу, тут боротьба з браком і шкідництвом (брак є шкідництво) та ліквідація знеособки усвідомлюється чіткою класовою перспективою на тлі розвитку всього рад. господарства. Тут ця ідея інтерсоюдної солідарности і взаємовідповідальности трудящих показана рельєфно, але й в інших оповіданнях і нарисах настанова широка з соціалістичною перспективою.

Та помилки є на літшляху ударників і з цього боку. Хочеться навести приклад хибного трактування проблеми шкідництва від П. Харламова в опов. „Нютувальники“. Шкідника подає автор примітивно: розкритий, одвертий контрреволюціонер — робітник. З перших кроків як він зідхає за минулим, як висміює свого підручного за спроби взяти бригаді ім'я Ворошилова, яке в нього дома господарство, як ненавидить комсомольську бригаду за зменшення розцінок через підвищення продукції, — зразу, як на долоні, видно, хто такий Шкурделін. Коли хто сумнівається, тому, як і підручному своєму, Шкурделін „для більшої переконливости показує важкий волохатий кулак“. Автор іще не задоволений і довгою від себе характеристикою, — найгірший приєм — шкідника розвіває останні сумніви.

Яке завдання показу класового ворога на виробництві? Помститись? Вигнати? Це ж так легко... Очевидно, ні: треба навчити читача-робітника, як пізнавати, як розкривати й зрозуміти його методи, як зривати машкару з прихованого ворога. Чи є тут у П. Харламова таке поставлення? Ні, цій меті оповідання не допомагає: навіщо настороженість, чуйність, — аджеж наші вороги зразу видні.

Поруч із цінним показом роботи й успіхів ком. бригади подано лють і ненависть Шкурделіна. Поминаємо розгортання. Тиняючись по заводі, нагибав Шкурделін газопровід печі. Спробував наковтатись — добре: два дні відпустки через хворобу. Через кілька днів ізнов до „джерела відпочинку“ — комсомолец слідкує. Поки витягли з ями — мертвий Шкурделін. Ідея, як бачимо, дуже ясна: якщо й шкодить куркуль на заводі, то лише собі, — навіщо ж тоді, питаємо з ним боротися? Може тут задум був: не рий іншому ями, — так навіщо нам здалася така етика в боротьбі з куркулем? Об'єктивний висновок (не кажу про автора) із твору: не борись із шкідником: він сам себе знищить. Щось від Панчєвого „Білого вовка“ в індустрії.

Кожен із авторів брав участь у громадянській війні. Чимало в них є й на цю тему: багато поезій П. Харламова (варто б на них окремо спинитися: вони мають високу зарядку й сильно



конструкцію), оповідання „Надія“ і роман „Іван Безродний“ І. Черкаського, сильні шкідливі Ф. Морозова. Деколи, як І. Черкаський у „Соньці“, беруть автори побутові теми: боротьба за нову сім'ю, за визволення жінки.

Форма в авторів значно відстає від змісту: блідість образів (при влучних іноді), інколи публіцистика від себе, подекуди той самий виробничий побутовізм (технологія, процеси, антураж у пасивному описі, само для себе, а не в зусиллях і змаганнях людських). Не має ще кожен із них свого стильового обличчя. Перше враження від читання: безбарвно, сіро, вилущено та й зрозуміло: твори всі ці перекладено на укр. мову. Порівнявши рос. і укр. текст, питаєш, хто так злочинницьки знебарвив мову. Треба, очевидно, товаришам справді по-ударному включитися в опанування досконалої мовної зброї, активніше здійснювати (і передусім на собі) нацполітику тої класи, з якою й для якої працюють.

Чимало зусиль треба буде прикласти як ударникам, що підсумовують свій річний стаж, так і всій філії ВУСПП'у. Чимало ще труднощів треба перемогти в боротьбі за велике мистецтво більшовізму. Дуже влучно П. Харламов про мовні, напр., труднощі кинув крилату думку:

„Порой ворочать нам слова  
Трудней, чем тонны груза“.

Та перемогла робітнича класа на перших двох фронтах, — переможе й на третьому, бо про велику, непереможну силу свідчать слова того ж таки поета:

„Рейд мы закончим, —  
Мы не устали:  
Большевика  
Воля крепка“.

## І.ТКАЧЕНКО—Л.ЧЕРНЕЦЬ—ІВ.ЮРЧЕНКО

### НОВЕ В ПРОЛЕТАР- СЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Розгорнутий соціалістичний наступ поставив перед усіма організаціями питання про ґрунтовну перебудову цілої роботи, питання про активне включення в боротьбу за розв'язання велетенських завдань соціалістичної реконструкції, за розгортання соціалізму в нашій країні.



Заклик робітників-ударників у літературу є безперечно, як зазначив вересневий пленум РАПП, тим, що „выражая собой социалистическую тенденцию к стиранию грани между умственным и физическим трудом, приход ударников в литературу обусловлен значительными успехами культурной революции, приобретающей под ленинским руководством партии все более широкий размах в нашей стране“.

Але вже на сьогодні маємо певні небезпечні вияви в ставленні до заклику ударників-робітників у літературу; це відзначає редакційна стаття Ц. О. „Комуніст“, а саме:

„рішуче трохи опортуністичне недооцінювання призову ударників до літератури, ми повинні дати одкоша інтелігентському „сюсюканню“ перед ударниками. Вони, ударники-пролетарі, не випадкові гості, що перед ними треба „прибодратись“, а передові загони пролетарської класи, гегемона цілого соціалістичного будівництва, зокрема й розгортої пролетарської літератури, вони беруть на себе велику відповідальність за цю справу, вони хочуть учитись стати справжніми пролетарськими письменниками, щоб в художніх творах відбити нашу велику добу, активні учасники й творці якої вони є. Отже, треба мобілізувати всі сили, щоб допомогти їм прискореним темпом проходити навчання, опанувати цю височину“.

Ці вказівки й директиви керівних органів виправляють помилки, що їх припустилося так керівництво воапівських організацій, як і окремі товариші. Вже у відозві на річницю заклику ударників від РАПП, ОГІЗ, ВЦСПС, ми мали неправдиве твердження, що ударник став центральною постаттю пр лет. літ. руху,—в дальшому останній пленум РАПП засудив це формулювання, як таке, що неправдиво орієнтує в справжньому розвитку ударного руху.

Проте все ж таки в українській пролет. літературній дійсності маємо факти не досить чіткого розуміння ударництва, приміром, в редакційній статті журналу „Молодняк“ № 9, маємо певне перебільшення місця ударника на сьогодні, маємо недостойне підкреслене те, що розглядати ударників відірвано від попереднього стану боротьби під проводом партії за пролетарську літературу не можна.

В статті т. Гончаренка „Літ. призов“ № 8 маємо твердження: „Взагалі творчість ударника, що став „центральною фігурою пролетарської літератури“, має певне право вимагати якнайсерйознішої уваги до себе з боку нашої марксистської критики“ (ст. 5). Засуджене гасло ще гуляє, як запізнілі рецидиви помилок пролет. літ. організацій. Треба підкреслити й ствердити, що саме „на основі творчості ударників підтверджується преемственность и правильность старых творческих лозунгов РАПП и подчеркивается необходимость усиления работы над передачей творческого опыта старых кадров пролет. писателей призывникам“ (із резолюції вересневого пленуму РАПП).



Саме через те, що заклик робітників-ударників є виявом класового наступу пролетаріату за проводом Ленінської партії на фронті культурної революції, треба вивчати попередні етапи боротьби пролетарської літератури під керівництвом партії за ідейно-творчу гегемонію.

Досвід боротьби з воронщиною, лефівством, формалізмом, літфронтівством, переверзіанством, боротьби за творчу мету у діалектичного матеріалізму, боротьби за лінію партії в питаннях літератури — все це має засвоїти ударник.

Зрозуміло, що рух ударників в л-ру, як вислід соціалістичного наступу цілим фронтом на базі непримиренної боротьби партії з опортуністами справа і „зліва“, — дає нову якість у пролетарському літературному рухові, по-новому ставить питання й про жанри та види радянської літератури.

Рік, що пройшов, дав на книжковий ринок досить численну продукцію робітників-ударників, що збільшується значними темпами. В пролетарському літ. рухові на Україні треба відзначити недостатню і не досить широким фронтом розгортання роботи з ударниками, а відтак і недостатньо розгорнуту видавничу роботу. Проте кілька десятків книжок, виданих „Укр. робітником“ (на жаль, і досі не зрецензованих), низка творів у поточній журнальній пресі, зокрема в „Літ. призові“, а недавно й кілька збірників свідчать про певне зрушення справи з видаванням творчого доробку ударників.

Видані збірники „Кузня Героїв“ і „Ударний Харків“ так само дають матеріяли до характеристики перших спроб ударників у літературі.

Збірник „Кузня Героїв“, робітників-ударників Тракторобуду, покликаних до літератури, що вийшов за редакцією Городського та Бірюкова, і є подарунком до часу пуску ХТЗ від літературного вуспівського гуртка, це — наслідок певної систематичної роботи, що свідчить про вуспівську роботу на заводі, про те, як літературний гурток мобілізується для єдиного задання, своєчасного закінчення заводу.

У передмові „Лунке сьогодні“ тов. Городской дає відомості про Тракторобудівський літгурток, підкреслюючи „найважливіше те, що гурток зростає коштом ударників, штурмовиків. Часто-густо наші товариші приходили на гурток просто з штурму, з гуртка на штурм“ (ст. 6).

І це найбільше важить, бо маємо виявити, як літгурток боровся за виконання показників, за більшовицькі темпи, за перемогу генеральної лінії партії проти опортуністів усіх ґатунків, мобілізуючи й художнє слово на це.

Ходити на штурм фізичною силою і разом творити словом, щоб і його мобілізувати на виконання більшовицьких темпів. — це і є початок процесу стирання межі поміж розумовою і фізичною працею. Битися за більшовицькі темпи, значить битися з класовим ворогом, з тим ворожим опором, що в різних формах чинять класово ворожі сили нашому будівництву. Правда, з оди-



Надцяти товаришів, що взяли участь у цьому збірникові, не всі виявляють у своїх творах свідомість того, що показуване ними виконання промфінплану є разом з тим удар по класовому ворогу, удар за викорчовування капіталістичних елементів у країні будованого соціалізму. В найбільшій мірі це стосується до творчості Санька Вербія. Одначе в переважній своїй більшості зміщені тут речі виявляють свідомість боротьби з ворожими проявами.

Зміщене у збірникові першим оповідання Дм. Бобрикова „На штурм“, як і дальше його оповідання „За трактор“, виявляє цю тенденцію боротьби за викорчовування капіталістичних елементів у нашій країні. Основна думка твору „На штурм“ — показати, що опортуністичне ставлення до завдань більшовицьких темнів на будівництві є класово ворожий вияв, по якому треба рішуче вдарити. Особливо ця думка стає яскравою в контексті з другим оповіданням „За трактор“, де класово ворожий опір нашим успіхам виявляється наочніше; колгосп села Крутоярівки, дізнавшись про будівництво тракторного заводу, який потребує робочих рук, присилає бригаду теслярів на чолі з Тупаченком та Карпом Сміленком. На будівництві Карпо побачив розкуркуленого Гурина. Незабаром Тупаченка вдарено на роботі. Виявилося, що то вчинили розкуркулені крутоярівці. Одного спіймано, а другий, тікаючи, впав з п'ятого поверху й розбився.

Зміщені в збірникові три твори Миколи Бурного, особливо оповідання „Прорив“, мало чим відрізняються від творів Бобрикова. Бурний показує прорив на цегельні Тракторобуду, як наслідок шкідництва класового ворога й опортуністичного ставлення до нього. Викрили, здерли маску — пішла робота гладко, почали перевиконувати. Тоді кожний ударник бачив у собі частину живої скелі, відчував усіма артеріями свого серця, як об скелю розбивалися: брак, шкідництво, прорив“ (стр. 65). Така ж сама думка лежить в основі його інших двох оповідань, що зміщені в збірникові: „Вогні гофманок“ і „Підойми чекають“. Гофманки — це випалювальні печі на цегельні; вони світять вогнем ентузіязму ударної комсомольської бригади, що в наслідок її перемог зайшли в соцмагання тридцять три наймити, подавши й заяви про вступ до лав ленінського комсомолу. Тов. Лібедінський каже, що показ героїв п'ятирічки є разом з тим і призов героїв. Це ми й бачимо на показі Бурного. Остання річ Бурного „Підойми чекають“ трактує проблему опанування нашою молоддю техніки, де знов керівну роль веде комсомол. Бригада інструментального цеху. В ній працює сорокалітній Шворінь, Дмитро Зубів, Іван Рубан і Оксана. Працюючи, останні двоє вчаться на технічних курсах, з чого перші два глузують. По скінченні курсів Іванові дали четвертий розряд, цебто такий, який має Шворінь, робітник з великим робітничим стажем, а Оксані третій. Це обурило Швореня, але коли він, не розібравшись з дорученим рисунком, звернувся за порадою до Івана і той йому допоміг, Шворінь переконується в потребі



учби і береться вчитися. Маємо процес перероблення людського матеріалу, що відбувається в зв'язку з реконструкцією технічної бази. Падкий до гулянок з гармошкою Дмитро Зубів, що вже був узяв розрохунок на Тракторобуді, щоб „летіти“ десь на інший буд, вражений агітацією комсомолки Оксани, що виходила з успіхів нашого будівництва, замислюється над своїм вчинком і вирішує залишитися, втягаючись до технічної учби, до опанування підойм, що „в період реконструкції вирішує все“.

Оповідання Ів. Хохлова „До варстату“ своєю тематикою теж сюди належить, але прагнення опанувати техніку не мають такого полігичного загострення і наснаження, як у Бурного. Через те функція твору Хохлова буде слабша за твір Бурного. Не маючи в задумі показати наші змагання за більшовицькі темпи, як удар по класово ворожих силах, твір „До варстату“ випадає з комплексу розглянутих вище творів.

Але це далеко не значить, що ці твори зроблені цілком досконало, цілком художньо. Ми розглянули їх тільки з боку їхнього ідейного спрямування в пляні задуму, алеж відомо, що самий задум не вирішає цілності й художності твору, що треба зважати на дані світоглядно-творчого характеру, а також на уміння та здібності, що в діалектичній єдності на основі вирішальності світогляду письменника, як класового суб'єкта, визначають *характер творчого процесу й художнього твору*. Робітник-ударник, що є центральна фігура соціалістичного будівництва, як письменник, має всі дані до високо розвиненого пролетарського світогляду, якщо він виходить з опанування марксо-ленінської теорії. Отже, при встановленні творчого рівня автора вся річ у тім, в якій мірі даний автор опанував ленінську теорію. Через те, коли ми, скажімо, в „Вогнях гофманок“. М Бурного — констатуємо, що тут разом з показом героїв дається і призов героїв, але не дається розкриття умов, які рухають провідну, свідому частину ударництва і затримують ту, що перебуває в стані несвідомому, то тут же мусимо пояснити це тим, що молодий творець пролетарських ідеологічних цінностей якими він б'ється за генеральну лінію партії, ще не опанував марксо-ленінської теорії і досвіду старих кадрів прол. літератури. Відділя в „Вогнях гофманок“ робітничі збори, що обговорюють на підприємстві виконання промфінпляну, змальовані за зразками буржуазних письменників типу Нечуя-Левицького в змалюванні селянських зборів. Ось як М. Бурний подає робітничі збори:

Гаряче повітря насичувалося випарами спітнілих розігрітих тіл. Робітники і робітниці, слухаючи доповідь директора, наче вrostали в дошки міцних стільців. Інколи в густе повітря з грудей невидливих дівчат та хлопців видітало слово чи два, а то й смішок, це — зрідка, а взагалі ж було тихо. До вікон тулилося обличчя осінньої ночі й сльозливими очима зазірало в кліб...

— Мороз прохає слова.



— Не бевкай за других, у Мороза й свій дзвін як гучномовець.

— Баби, починайте рептюхи. Порозсідалися мов капуста на грядах.

— Ой Степан, язик у тебе до бабів довгий, а як висловитися, за зуби ховається — до пупа присихає. (Стр. 37-38).

Правда, в автора є вибачливі обставини — він змальовує робітничі збори на цегельні, де робітництво становить собою вчорашнє село з усіма своїми побутовими звичками і поведінкою, але таке змалювання тільки зовнішньо відповідає дійсності, як вона є, а не відбиває дійсності в розвитку, в процесі, так як вона стає. Таким чином, стоячи на ґрунті в деяких моментах наївного відбивання дійсності, М. Бурний припускався невірною змалювання зовнішності окремих постатей. Наприклад, ось як подається портрет ударниці-комсомолки Марини:

Струнка, п'явками здвигнулися брови, а в очах чорні жучки й вогники (стор. 47).

А ось портрет другої позитивної постаті, секретаря комсомольського осередку Лейвіна:

„біломармуровий лоб, пасмо блискучого дроту, відкинуте назад волосся, на спецовці сліди їжі крицевих машин — машиністи (стор. 41).

В таких же характеристичних рисах подається портрет комсомольця Борозни:

Перед зборами виросла висока постать Борозни. Рівний, ніби з криці вилятий, ніс, стиснуті губи (стор. 39).

На зборах бере слово для заяви комсомолець Шаров, і автор кількома рисами змальовує його зовнішність, що з них ми відразу догадуємось, що це негативна постать:

— В мене заява, — вимовив Шаров, підбираючи нижню губу, яка завжди висала мов у сонної коняки — широкі щелепи свідчили про наявність у Шарова великої сили... (стр. 42).

Нарешті, дозволимо собі зацитувати, як автор подає зовнішність комсомольської ударної бригади за роботою.

„Залізобетоною впертістю застигли обличчя молодих ударників. Відлива червона пудра, перегоріле вугілля, сморід лізли до рота, носа, очей; пересохле повітря гарячими вустами ссало вогкість комсомольських тіл, вкриваючи сорочки білим солоним порошком“.

Тимчасом робітники групи Дируна та Шарова, що досі не розпочали роботу, глузували з ударників:

„Дехто іржав жеребцями, а Дирун ухопився за живіт і до колько, до нудот регстався (стр. 46). (Підкреслення наші — Бригада).

Ми наводили цитати лише з „Вогнів гофманок“, але такі риси ми маємо і в інших його творах. Наприклад, в оповіданні „Прорив“. Але справа не в тому, що автор вживає старих, затертих, заштампованих засобів в змалюванні тої чи тої постаті, а в тому, що він вважає, що цих зовнішніх рис та прізвиська



досить, щоб вийшла індивідуалізована постать, як носій тих чи тих ідей і вчинків, бо якби автор не надав тій чи іншій постаті цих зовнішніх рис та не назвав на прізвище, то не було б навіть і постаті, а були б самі умовні точки, як окреслення для розгортання дії.

В оповіданнях Д. Бобрикова немає навіть і цієї риси зовнішньої індивідуалізації окремих постатей; у нього ці постаті, що виконують окремі дії, подаються просто як носії певних прізвищ. Д. Бобриков, як і попередній автор (М. Бурний) не виявляє здібностей подати постать у розвиткові, розкрити ті обставини й причини, що зумовлювали образ мислення і поведінку даної постаті за певного часу. Звичайно, справа ходить не просто за проблему біографізму, як описування життя даного персонажу, а як показ його психіки з його світовідчуженням і світоставленням за певних обставин. Наснаження високим струмом героїчного напруження 25-тисячного тракторобудівського колективу, яке, за висловом т. Городського, виявляється в творах ударників, треба сполучити з систематичним опануванням марксо-ленінської методи, як творчим настановленням. Твір Бобрикова „На штурм“ не позначений, нарис це чи оповідання, і тому не можна сказати, фактичні в ньому постаті чи вигадані, але мотиви з записками, що накопичено йдуть одна за одною, безперечно вигадані. Через те цей твір скоріше можна визначити як оповідання. Але щодо творчих настановлень, то тут найвиразніше позначився схематизм і загальність, невміння подати явище в пропесі, в опосередковостях, щоб через часткове було подано ціле. В оповіданні протиставлено запального комсомольця Дука старому робітникові Мурдину, який у протиставленні дійшов до шкідництва, але автор не спромігся показати, чим зумовлене таке ставлення старого робітника до наших темпів. Та ще прикріше це вражає, коли зважити, що ентузіазм комсомольця Дука таки дуже мало вмотивований, оскільки досі цей комсомолец не знав робітничої праці, не був робітником і тому його уявлення про стан робітника дуже ідеалізоване:

„Завтра на бетонування, завтра я буду робітник, буду людиною штурму (стр. 11).“

Таке романтизоване уявлення про робітника нагадує обоження фартуха будівельника у С. Вербія, що в свою чергу нагадує раннє обоження Хвильовим робітничої синьої блюзи („Аз есмь робітник... Моя буденна блюза — що погляди сині коханки“). Цей молодий поет вмістив у збірникові три вірші, що для всіх їх характерна відсутність показу будь-якої класової боротьби і будівництва соціалізму. Вірш „Сьогодні“ свідчить, що для автора наше сьогодні нічим не відміняє від вчора:

„Сьогодні як вчора  
гудок прогудів,  
годинник рахує  
хвилини:  
сьогодні, як вчора



ми, молоді,  
забули надломлені  
спини“.

С. Вербій сприймає наше соціалістичне будівництво просто як будівництво, що його творцем є *кожна істота* („і кожна істота завзятий творець нового, великого діла“) і стіни його уквітчані *людьми*. Ось чому з авторової уваги випадає соціалістичний зміст нашого будівництва. Не краще справа стоїть з другим віршем „Зима на будівлі“, де авторове прощання з степовими просторами не можна навіть порівняти з колишнім віршем Панова „Прощання“, бо коли в А. Панова туга за „любими золотими житами і жовтавими соняшниками“ закінчувалася радістю до заводських димарів, що впливали для нього з далені димових туманів, то Вербій сум так нічим і не змінюється:

Нема простору.  
Годі вже. Нема...  
І не повернеться ніколи.  
І ти, суворая  
завзятая зима  
не вбачиш  
бувше поле.

Гірше справа з третім віршем „Лист до села“. Основною думкою цього ліричного вірша є показати перетворення вчорашнього селянина на робітника-творця нашого соціалістичного будівництва, при чім автор, знов таки, не говорить про його як про *соціалістичне*. Прощаючись із селом, автор його заспокоює, щоб воно не журилось, бо він „пішов не в злодійські гурти, не в гурти, що цураються люди“, а, на Тракторобуд, і радіє, що працює в завод, що він став будівник:

Я радію,  
що в хвартусі  
довгим ходжу  
й на ногах  
ношу лапті із лику.

Даючи протиставлення своїй *пристойній* роботі будівника „злодійських гуртів“, автор повторює гринченківсько-куркульські думки про те, що зубожілі елементи селянські за капіталізму йшли з села злодіювати, а не творили собою робітничу класу, і цей процес він переносить механічно в наші часи. Звертаючись до „свого рідного села“, він заспокоює його тим, що не за горами той день, коли воно дістане трактора, який „зоре його ниви старі й розрівняє та розгладить всі межі на землі, що колгоспам належить“, і тоді „забує ще дужче колгосп, бо трактор з нового заводу його оживить“. Це є далекі натяки на те, що будівництво заводу, на якому він працює, все ж має характер соціалістичний. Це добре. Але погано, коли автор говорить селу про його *якесь замучене* поле і заспокоює, щоб воно за ним не журилось, бо він *іще не загинув*. Виникає питання, чий голосом автор говорить тут, що він ніби міг загинути, але



сталось так, що залишився цілий. Характеризуючи Вербізві вірші в цілому, треба сказати, що виявленим у них ставленням до нашої дійсності вони випадають із ударницького збірника, оскільки вони не дають показу героїв будівництва соціалізму і не становлять призову нових героїв. Керівники гуртка і редакторат припустилися помилки, що вмістили в такому вигляді ці вірші і не дали в передмові відповідного висвітлення, куди можуть завести С. Вербія такі творчі настановлення.

Окремо в збірникові стоїть нарис про Аркадія Мікуніса, цього видатного героя-комсомольця в кладці цегли, відомого на цілий Союз. Ми мали в російській пресі кілька нарисів про героїв Тракторобуду, а в нас це чи не перший нарис. Автор його (ініціали В. С.) поставив завданням показати постать юнака-героя більшовицьких темпів, але повнотою йому не пощастило зреалізувати ці заміри. Тов. Лібедінський, що у своєму виступі на IV пленумі РАПП висловив дуже цікаві думки щодо показу героїв, сказавши, що показ ударництва, як стихійного руху, не може нас задовольнити — треба виявити в ньому провідну лінію, у своїх нарисах „Петя Гордюшенко“ і „Бригада Кубаса“ дав зразки біографічного нарису, але припустився односторонності, констатації героїки, не взявши її в процесі і через те не показав своїх героїв в ролі провідній, що своїм прикладом перетворюють решту руху від стихійності до свідомості. В нарисі про Мікуніса є елементи біографічності, але цей нарис не можна вважати за біографічний, як думає т. Михайленко („Критика, 1931, № 10, с. 67), а скоріше за соціалістично-виробничий, оскільки автор ставить собі за мету не так показати Мікуніса, як людину-більшовика, що не лише будує технічну базу, а й перетворює і творить її надбудову, як показати його героєм більшовицьких темпів на Тракторобуді саме в технічному процесі. Автор виявляє навіть замишування чіткістю організації і продуктивності виробничого процесу:

„спрача в економічності рухів. Жадного зайвого руху не робить він, коли мурує. Він не хапається. Спочатку його рухи можуть навіть здатися повільними, але це лише на перший погляд. Справді це доведена до максимуму економія рухів“. (Стр. 28).

Недаремно автор називає Мікуніса і всіх кращих ударників *рекордсменами*. Навіть він хоче довести, що саме ударництво виникає на ґрунті доброї організації виробничого процесу:

„Для цього зроблено спеціальні дошки, де щодня відзначалося, хто скільки вклав. Таким чином бригада, що навіть нікого не викликала, все ж була втягнута в змагання, бо показники бачили усі бригади і роботу бригад було легко порівняти. А разом із порівнянням відсталу бригаду підтягали, і вона вирівнювалася“ (стор. 21).

Звичайно, чіткість і пляновість є могутній чинник організації соцзмагання на соціалістичному будівництві, але не вистачальний. Молодого автора треба застерегти від надмірного



замилування техніцизмом. Це щодо характеристики творчих настановлень, але нарис у цілому є помітне явище в збірникові. Поза цими хибами чигає-робітник побачить, якими засобами можна вдосконалити своє виробництво, щоб воно проводилося належним способом, та як утворюється своя пролетарська виробничо-технічна інтелігенція

Таке замилування техніцизмом яскраво виявилось в одному з віршів В. Собка, що має навіть назву „Мета“. Правда, цей техніцизм не позбавлений у В. Собка класового соціалістичного змісту, але ходить про те, якою мірою виявлено цю класовість змісту винахідництва в соціалістичному будівництві. На цьому треба докладніше спинитись через те, що в Собковій творчості проблема „наздогнати і випередити технічною стороною західноєвропейські країни“ посідає чимале місце. Напр., цю проблему він розробляє в оповіданні „Зуби“ (збірка „Прощай обушок“), у вірші „Про містера“ і в „Двох джонах“. Коли в оповіданні „Зуби“ автор в особі інженера містера Гро дав апологетику всіх закордонних спеців, що ми їх використовуємо у зв'язку з запровадженням імпорتنих машин, щоб „наздогнати і випередити“, то в віршовій новелі „Два джони“ він намагається провести диференціацію спеців, що за верхньою європейською одежею ми часто не розпізнаємо, де класово-чужий, а де наш, що йогс можна не тільки використовувати, а широко працювати з ним. У вірші „Мета“ цю проблему розгорнуто далі: тут показано, що наша техніка розвивається в пляні „випередити“ своїми власними пролетарськими силами й енергією. Основною хобою цих творів є те, що в них подано нашу героїку, як даність, а не в процесі, не в суперечностях. Щоправда в інших творах, скажімо, в оповіданні „Лава № 15“ (збірка „Прощай, обушок“) та в „Монтажниках“ (окреме видання видавництва „Молодий Робітник“) В. Собко подає окремі ділянки будівництва в пляні класової боротьби. Але останній твір „Погляд вперед“ („Гарт“, № 11) свідчить, що перед поетом стоїть небезпека надмірного захоплення технічною стороною нашого будівництва і класової боротьби, коли це захоплення технікою загрожує перетворитись у нього в техніцизм. Цілком правильно агітуючи в першій частині своєї поеми за мобілізацію уваги нашого населення, зокрема молоді, навколо питань готування до неминучої майбутньої війни з старим капіталістичним світом, у другій частині поеми, де автор подає наростання кінця капіталістичного світу, правильно зроблено, що цей кінець надходить не в наслідок поразки з зовні, а в наслідок наростання революційного руху з середини, але за хибу треба вважати те, що, розмахнувшись на таке широке полотно, автор виявляє ці події в дуже абстрактних формах. Скажімо, виступ революційних мас проти розбещеного старого світу подається як „перші гарматні розкати“. Ця загальність призводить автора до того, що капіталістичне місто у нього складається не з класового суспільства, а з „людей“, і експлуататорський шар населення



Він подає за ознакою етичною („приворожені дзвоном крон заставляли, щоб люди їхали на фронт“), а не за класовою. Відділя революційні маси виступають „хижими збудувати право“, виставляючи „холодні ікла“. Що це — вияв класової свідомості чи може технічна зброя? Звичайно, ні те, ні друге. Це пояснюється тим, що творчі прямуювання, які виявляються в Собка, не вірні. На них позначаються непереборені впливи поетів „Нової генерації“ з їхнім функціоналізмом та абстрактністю. Відділя впливає те, що, агітуючи наше населення за опанування воєнної техніки, він бере наш Союз, як країну без класової боротьби, і лінію класової боротьби визначає тільки проти країн капіталістичного світу. Таке світоставлення виявлене в вірші „Мета“. Цим звичайно, пояснюється й авторове захоплення формалістичними вправами в „Меті“:

На дворі зима,  
в колбі метан.  
Метан на метал,  
Металь не розтав.  
Здавалосьь,  
метан мета.

„Вірш про роботу“ є один з найкращих віршів про комсомол, як вирішальну силу на виробництві. Герой цієї поезії — молодий робітник з КІМ'ом на грудях є тип провідного ударника, що як справжній лєнінський революціонер може повести за собою менш свідому і зовсім несвідому частину ударництва, перетворюючи її на свідомих будівничих соціалізму. Звичайно, авторові можна було б закинути, що він тут не показав розгорнутої роботи комсомолу на будівництві, але те, що він подав лише одну сторону комсомолу, ще не є лакування, навіть коли зважати на контекст цієї поезії з його іншими творами. Осє у якій системі події це змальовано. На будівництві лютий мороз („тридцять три“). Працювати холодно. Бригадир з КІМ'ом на грудях звертається до інженера, який шойно прийшов, чи не кинути. Але почувши від нього, що завтра ж строк, він миттю уявив картину наслідків невиконання пляну і вирішує заходитись, щоб скінчити завдання. За його прикладом пішла вся бригада:

Я просто узяв  
рукою змерзлого молоток  
і рушила вгору  
бригада уся,  
і не спинився ніхто.  
Мороз — тридцять три.  
Б'є вітер.  
Сніг шкуру з обличчя  
шматочками видер,  
Але нам  
не можна  
спинитись в бою.  
Тому, що відсталих  
б'ють.



Вірші М. Слободського, Йосипа Шутька, М. Иванцова робітничий читач прочитає з інтересом, вони пройняті патосом будівництва. Але цього не досить. Це тільки перша умова в творчості ударника. Далі ходить про те, як цей ентузіазм треба підняти на височінь більшовицької свідомості. Щоправда цю вимогу треба поставити перед всіма учасниками збірника. В цьому поставленні їм усім треба рости, розвиватись, творяти пролетарську літературу разом з темпом соціалістичного будівництва, і вони осягнуть мети; бо вони — „нового сплава люди“, люди більшовицьких темпів.

Оцінюючи збірник в цілому, як літературний факт, маємо сказати, що він своїм характером становить справді нове явище в українській пролетарській літературі, але цим ми зовсім не хочемо сказати, що це вже є та нова якість, що становить зразок великого більшовицького мистецтва. В своєму розгляді творчості окремих авторів ми досить спинилися на хибках і помилках у їхніх творчих спрямуваннях та в творах, відзначаючи разом їхні досягнення.

Треба, щоб цей перший альманах ударницької творчості, як творчий документ ВУСПП до пуску велетня ХТЗ — „одного з 518“, негайно включили до пророблення на заняттях усі літературні гуртки, використовуючи для своєї науки всі ті досягнення, що ми маємо в цьому надбанні.

## Х Р О Н І К А

### ПОСТАНОВА БЮРА ДНІ- ПРОПЕТРОВСЬКОГО МПК ПРО СТАН І ЗАВДАННЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

*„Література повинна стати частиною загальнопролетарської справи“ (Ленін).*

**П**ЕРЕМОЖНИЙ соціалістичний наступ розгорнутим фронтом позначився на літературному фронті Дніпропетровщини зростанням і зміцненням загальноукраїнської пролетарської літератури.

а) Борючись на два фронти з місцевим націоналізмом, рештками шумськізму-хвилювізму й великодержавним шовінізмом, як головною небезпекою на даному етапі, переборюючи прояви ворожнечини, літфронтівщини, назадняцько-хуторянські традиції колишнього міськлітоб'єднання, зріс і зміцнів за рік існування дніпропетровський керівний загін пролетарської літератури — філія ВУСПП'у, дійшовши певних творчих і організаційних досягнень (зрісла художня продукція ВУСПП'івців, на великих підприємствах організовано 18 літературних гуртків ВУСПП'у. Призов ударників до літератури дав 200 ударників, які разом з ВУСПП'івцями взялись за художнє опрацювання актуальних питань реконструктивної доби).



б) Організація ВУСПП'у має також досягнення і в справі диференціації серед попутників і перетягнення їх на рейки пролетарської ідеології.

в) Розгортають свою роботу дніпропетровські організації „Молодняк“ та „Лючаф“.

2. Разом з тим Бюро МПК відзначає низку недоліків в роботі літературних організацій:

а) Ще відстає від темпів соцбудівництва літературно-художня продукція, тематика творів, ще не охопила бойових питань сучасного етапу соц. будівництва (боротьба за промфінплян в нових умовах, показ ударників, класова боротьба на селі, ще недостатня участь письменників в створенні історії громадянської війни, історії заводів).

б) Низові партійні, комсомольські й проф. організації здебільша ще й досі не усвідомили всієї ваги літературної справи, як гострого знаряддя класової боротьби в руках пролетаріату, не включають її в плани своєї роботи, не керують масовим літературним процесом.

в) Призов ударників ВУСПП'ом не закріплено й не розгорнуто належної глибокої виховної роботи з ударниками, влітку робота, навіть, послабла.

г) Не розгорнуто належної роботи над оволодінням марксо-ленінської теорії як серед членів ВУСПП'у, Молодняка й інших, так і серед призовників-ударників, не розгорнув роботи критичний сектор, недостатня робота над перевиховуванням нових кадрів в організаціях.

д) В складі літорганізацій недостатній ще пролетарський прошарок.

е) Недостатній ще вплив літературних пролетарських організацій на роботу театру, кіна.

Щоб здійснити історичні вказівки тов. Сталіна, що являються основою для перебудови роботи і літературних організацій, Бюро МПК пропонує:

1) Фр. ВУСПП'у, Молодняку, ЛЮЧАФ'у скерувати творчість літературних письменницьких сил на художнє відображення бойових питань класової боротьби пролетаріату, сучасного етапу соціалістичного будівництва: боротьба за промфінплян в нових умовах, боротьба за транспорт, показ ударників, боротьба за техніку, створення нової виробничо-технічної інтелігенції, боротьба проти індивідуалістичних власницьких настроїв в колгоспах, допомога в створенні історії громадянської війни, історії заводів тощо.

2. Всім організаціям звернути найбільшу увагу на виховання й допомогу ударникам, закликаним до літератури, розгортаючи курси, гуртки, організовуючи вечори їхньої творчості, розгортаючи далі втягнення нових ударників у літературу.

Усім організаціям та літгурткам розгорнути широку роботу по оволодінню марксо-ленінською теорією, опануванню діалектично-матеріалістичної методи. Редакції „Зоря“ та Культпропові, а також факультетів Журналістики Комуніверситету допомогти в цій справі літорганізаціям.

3. Культпропові МПК та редакції „Зоря“ і редакціям заводських газет організувати допомогу й налагодити керівництво розгортанням творчої дискусії в організації ВУСПП'у, спрямовуючи її в бік розроблення творчої діалектично-матеріалістичної методи, на основі широкого розгортання критики й самокритики роботи організацій, окремих письменників.

4. Парторганізаціям заводів взяти провід над літературними гуртками на заводах, заслуховуючи їхні доповіді, допомагаючи силами для марксо-ленінських гуртків, вміщенням в заводській пресі матеріалів та творчої продукції літгуртків.

5. Фр. МРПС та низовим профорганізаціям всіляко допомагати як матеріально, так і організаційно літгурткам, демонстрації творчості гуртків у клубах, виділивши в найбільших клубах літінструкторів.

6. Перетворити журнал „Зоря“ на літературно-художній журнал-орган ВУСПП'у.

7. Фр. ВУСПП'у охопити своїм впливом суміжні ділянки мистецтва — театр, музику, радіо, кіно, зокрема встановити найтісніший контакт з роботою Літфаку Ін-ту Профосу.

8. Фр. Міськради організувати Будинок Літератури й Мистецтва, зміняти керівництво сектором Літератури й Мистецтва при Міськраді, далі поширити матеріально-побутове обслуговування письменників.



9. Фр. МРПС та „Зорі“, разом з ВУСПП'ом, організувати 3 місячні курси для ударників-призовників в літературу.

10. Фр. ВУСПП'у разом з редакцією „Зоря“ та Комуніверситетом, розгорнути роботу Критичного Сектора.

## ВСЕУКРАЇНСЬКА КОМІСІЯ В СПРА- ВІ ВИДАННЯ ІСТОРІЇ ЗАВОДІВ

### Постанова ЦК КП(б)У

Затвердити Всеукраїнську Комісію в справі видання історії заводів у складі *т.т. Чувиріна, (голова), Строганова, Чернявського, Терехова, Хвилі, Василенка, Тарана, Виросткова, Дудника, Бліщенка, Космана, Ткача, Орлова, Микитенка, Кириленка, Кушнарєва, Щупака, Хвильового, Панча, Усенка, Фефера.*

### У СЕКРЕТАРІАТІ ВУСПП

На поширеному засіданні секретаріату ВУСПП 26-X-31 р. розглянуто низку важливих питань.

### СТВОРИМО ІСТОРІЮ ФАБРИК І ЗАВОДІВ

Розглянуто справу утворення „Історії фабрик та заводів“. Виявлено, що над цим на Україні зараз працює низка організацій ВУСПП'у, але ця робота, не зважаючи на заклик, що його було оголошено в пресі, від ім'я ВУРПС, ВУСПП та В-ва „Укр. Роб.“, не лише кволо реалізується, а навіть не має певного методологічного керівництва. Щоб взяти відповідні темпи в роботі коло створення історії заводів, секретаріат ухвалив:

— Виділяти бригаду письменників у складі *т.т. І. Кириленка, Р. Примера, П. Усенка, Я. Городського, І. Фефера й П. Панча* (бригадир *т. Кириленко*) якій доручено організувати периферію, стежити за перебігом роботи й розподіляти вуспівсько-молодняківські сили для консультаційної роботи робітників-ударників, що беруть участь у створенні історії фабрик та заводів.

Залучити до роботи ввесь творчий актив ВУСПП'у й „Молодняка“.

Вуспівській бригаді тримати постійний зв'язок з видавництвом. „Укр. Робітник“, що вже почало активну роботу коло створення історії фабрик та заводів.

### НОВІ ЧЛЕНИ ВУСПП

Секретаріат ВУСПП'у розглянув подані анкети на вступ до членів ВУСПП'у і затвердив таких *т.т. по Миколаєву т.т. Клименка, І. К., Юнг Д., Гавілевського В. Г., Кудрю, М. М., Малагуша К. А., Бойко. Ів. О., Зоріча, В. П., Обозню М. П., Мусенка В. С.*

*По Дніпропетровську: т.т. Дьоміна, О. О., Ковальова, Шаргородську Х. А. Полонова Ф. Г., Панасенка Л. Л., Літвіна П. П.*

*По Криворізьжю т.т. Горбачевського І. М., Гурєва, О. І., Козаченка, Ю. М., Марченка Ф. Я., Марченка Ф. Я., Масляного О. С., Нойна, П. С., Штафєрука І. Зот. Скачко В. Ю. Говоренко А. І. Рогачевського Я. І.*

*По Харкову — т.т. Новікова І. З., Літвак Г. М., Корнієнко, М. Я., Ядвічука А. А., Ліфшица Ф. Д. (Кіж) Міхо, Л. М., Сандлерова, Л. Г., Срібного, В. В., Кісельова (червоноізм.), Кондратенко В. А., Рудого М. М., Байдебуру, П. А. (чл. „Забоя“).*

### РОБІТНИКІВ-УДАРНИКІВ НА КЕРІВНУ РОБОТУ

На пропозицію відповідального редактора журналу „Красное Слово“ тов. Городського, Секретаріат ВУСПП ухвалив: кооптувати до складу редакційної колегії цього журналу, робітників ударників, покликаних до літератури *т.т. Кача* (завод „Серп і Молот“) та *А. Хазіна* (ХЕМЗ).



## ЧЕРКАСЬКА ГРУПА ВУСПП

Черкаська група ВУСПП, затверджена секретаріатом ВУСПП'у ще в липні 1931 р., останнього часу розгорнула активну громадсько-літературну роботу по підприємствах м. Черкас. Конкретно організувала орг-творчу роботу літгуртків при машинобудівельнім заводі на лісокомбінаті, при тютюновій фабриці, цукровім дені, ІНО та в технікумах, популяризує пролетарську художню літературу в масах, скеровує волю нових покликаних до літератури т.т. ударників до справи творення великого мистецтва більшовізму.

Група видала при райгазеті „Прапор Комуни“—8 літсторінок, приділявши в них достатню увагу призову робітників-ударників до літератури та їхнім творам. З-поміж членів групи ВУСПП виділяються з характеристичною їм робітничою тематикою—поети: *К. Буйний* роб.—ударник з машбудзаводу (вірш, напр.: „Коло варетату“ та ін.), *Ф. Баланко*—роб.—ударник рафінарні (вірш „Ударний завод“), *О. Майданний* („Завод“ та ін.), *А. Бездітний*—літвідділ ІНО, *Донець*—ІНО; з прозаїків та критиків: т.т. *Семен Найден* (збірки: „Сірий герой“, „Весна епохи“ (готує до друку третю), *Ол. Личевський* (літ.-критичні статті, друковані в літсторінках), *М. Базиліський* (оповідання й рецензії, друковані в ж. „Молод. Вільш.“ „Молодняк“), *С. Уліцький* (оповідання—літст. „Прапор Комуни“) *О. Довженко*—Редакція „П. К.“ (нариси публіцистичні і політичні). Група готує матеріали до свого альманаха.

| З                                                                                       | М | І | С | Т | Стор. |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|-------|
| Єдиним фронтом . . . . .                                                                |   |   |   |   | 5     |
| Пленум перебудови . . . . .                                                             |   |   |   |   | 7     |
| За велике більшовицьке мистецтво (стаття ЦО партії „Комуніст“) . . . . .                |   |   |   |   | 9 -   |
| Резолюція 2 пленуму ВУСПП . . . . .                                                     |   |   |   |   | 16    |
| Іван Ле—Інтеграл (повість) . . . . .                                                    |   |   |   |   | 21    |
| С. Голованівський—Гер Востон і тов. Прокуда (розділ з роману) . . . . .                 |   |   |   |   | 51    |
| Р. Пример—Під хмарами (уривок з п'єси „Амплітуда“) . . . . .                            |   |   |   |   | 61    |
| М. Шеремет—Далекосхідний край (поезія) . . . . .                                        |   |   |   |   | 80    |
| В. Кузьміч—Вибори першого робочкому . . . . .                                           |   |   |   |   | 83    |
| М. Олійник—Дві культури (поезія) . . . . .                                              |   |   |   |   | 97    |
| П. Комоненко—Соцзмагання (поезія) . . . . .                                             |   |   |   |   | 98    |
| Г. Баглюк—Молодість (уривок з роману) . . . . .                                         |   |   |   |   | 100   |
| І. Каляник—*** (поезія) . . . . .                                                       |   |   |   |   | 133   |
| Л. Юхвід—Полум'ярі (кінороман) . . . . .                                                |   |   |   |   | 134   |
| В. Коваленко—Чергові завдання перебудови ВУСПП (доповідь на 2 пленумі ВУСПП) . . . . .  |   |   |   |   | 141 - |
| Юр. Круглий—На вищий щабель (стаття) . . . . .                                          |   |   |   |   | 176   |
| І. Ткаченко, Л. Чернець, Ів. Юрченко—Нове в пролетарській літературі (стаття) . . . . . |   |   |   |   | 190   |
| Хроніка . . . . .                                                                       |   |   |   |   | 201   |



ПЕРЕДПЛА  
ЧУЙТЕ!  
ЧИТАЙТЕ!  
ПОШИ  
РЮЙТЕ!  
ЛІТЕРА  
ТУРНО  
ХУДОЖНІЙ  
ТАКРИ  
ТИЧНИЙ  
ЖУРНАЛ  
РІК  
ВИДАННЯ  
ШОСТИЙ

# Г А Р Т

ОРГАН ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ  
ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ  
(В У С П)

РЕДАГУЮТЬ: І. КИРИЛЕНКО, Б. КОВАЛЕНКО,  
В. КОРЯК, І. КУЛИК, І. МИКИ-  
ТЕНКО, Г. ОВЧАРОВ, С. ЩУПАК

Своєчасно знайомить, читача  
з новими художніми творами  
пролетарських письменників  
так України і Радсоюзу, як і  
з акордонну,  
містить ґрунтовні статті з тео-  
рії літератури, дає критичні  
розвідки про сучасне україн-  
ське письменство, розробляє  
питання стилю доби, подає  
методичні вказівки для ро-  
бітників-ударників, призва-

них у літературу, друкую-  
тьню творчість, дає багату  
літературно-мистецьку  
хроніку так радянську, як і  
закордонну.  
Повинен бути настільним жу-  
налом кожного робітника-  
активіста, комсомольця,  
культуробітника і взагалі кож-  
ного, хто хоче бути в курсі  
справ української пролетар-  
ської літератури

ПЕРЕДПЛАТ А:

НА 1 РІК — 6 КРБ., НА 6 МІС. — 3 КРБ. 25 КОП., НА 3 МІС. — 1 КРБ. 75 КОП.  
ЦІНА ОКОРЕМОГО ЧИСЛА 75 КОП.  
ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЄ: СОЮЗДРУК, ЙОГО ФІЛІІ  
ТА ПОШТОВІ ПІДПРИЄМСТВА ПО ВСЬОМУ СОЮЗУ

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:  
ХАРКІВ, КАРЛА ЛІБКХНЕХТА, 11, КІМ. 3, ТЕЛ. 51-93